

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuojasetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojalaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

Ei kommentteja.

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

Kansalliskirjasto on Suomen suurin ja vanhin tieteellinen kirjasto. Se toimii osana Helsingin yliopistoa, mutta vastaa kulttuuriperintöorganisaationa myös kansallisen kulttuuriperinnön säilyttämisestä ja saattamisesta yleisön saataville. Kansalliskirjastolla hallinnoi myös maamme laajinta yksityisten arkistojen kokoelmaa.

Kansalliskirjasto voi ydintoimintansa osalta käsitellä henkilötietoja asetuksen artiklassa 6.1 c kohdan nojalla (lakisääteinen velvoite). Kansalliskirjaston lakisääteiset tehtävät on määritelty yliopistolaissa ja kulttuuriaineistojen tallettamista ja säilyttämistä koskevassa laissa. Tehtävät on määritelty melko yleisellä tasolla. Millä perusteella Kansalliskirjasto esimerkiksi voi jatkossa käsitellä henkilötietoja hallinnoidessaan yksityisten arkistojen kokoelmaansa?

Aiemmin olemme muutamaan otteeseen joutuneet hakemaan tulkinta-apua tietosuojalautakunnalta. Nyt kun tämä mahdollisuus poistuu, voi olla syytä pohtia, tulisiko Kansalliskirjaston lakisääteisistä tehtävistä säätää tarkemmin erikseen.

Maassamme on lukuisia kirjastoja, arkistoja ja museoita joiden toiminnasta ei ole lainkaan lakitrasoista sääntelyä. Monien kirjastojen ja arkistojen osalta käsittelyperuste jää kokonaan täsmentymättömäksi: millaisten kirjastojen, arkistojen ja museoiden toiminnan katsotaan palvelevan artiklan 6.1 tarkoitettua yleistä etua?

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

On hyvin tärkeää suojata ns. arkaluonteiset tiedot riittävän kattavasti. Samalla tulisi kuitenkin turvata kansallisten kulttuuriperintöorgansiaatioiden mahdollisuus kerätä, tallentaa ja julkaista myös muiden kuin valtaväestöön kuuluvien yksityisten ihmisten historiaa. Muutoin kultturihistoriallinen aineisto köyhtyy.

Tältä osin yhdymme arkistosektorin lausunnoissaan esittämään.

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

13 vuotta

Ikärajaa koskevat perustelut

Kirjastopalveluiden ja kirjastojen kokoelmien käyttö tulee mahdollistaa koululaisille ja muille alaikäisille.

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

Tietosuoja-asetus mahdollistaa hyvinkin korkeat hallinnolliset sanktiot, joilla saattaa olla toimijan kannalta hyvin suuri merkitys. On tärkeää, että oikeusturvasta huolehditaan. Esitetty suullinen käsittely on menettelynä kannatettava.

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

Ei kommentteja.

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

Esitetty menettelytapa on kannatettava ja kolmen kuukauden määräaika on kohtuullinen.

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

ei

Perustelut

Kansalliskirjasto toimii osana Helsingin yliopisoa. Avoimeksi jää, katsottaisiinko HY tältä osin julkishallinnon elimeksi, jolle sakkoja ei voitaisi määrätä.

Mielestämme sakkoja ei tulisi määrätä toimijoille, jotka huolehtivat julkisen vallan niille delegeoimista tehtävistä ilman taloudelliseen hyödyn tavoittelua. Jo Perustuslain lähtökohtana on, että julkiset toimijat noudattavat toiminnassaan lainsäädäntöä. Mikäli epäkohtia ilmenee, kansalaiset voivat kääntyä oikeusasiamiehen tai oikeuskanslerin puoleen.

Kuten mietinnössä todetaan, julkisten toimijoiden sakot olisi joka tapauksessa rahoitettava niiden julkiselta vallalta saamista varoista. Tämä ei ole mielekäästä.

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

Ks edellä.

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

Oikeusturvan huomioiminen on sikäläkin olennaista, että nykyinen mahdollisuus hakea ennakkolupia tietosuojalautakunnalta poistuu. Yksittäisen rekisterin-pitäjän vastuu tulee näin ollen korostumaan.

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

Pidämme tervetulleena sitä, että akateeminen ilmaisu on nykyisestä henkilötietolaista poiketen nyt rinnastettu journalistiseen, taiteelliseen ja kirjalliseen ilmaisuun. Tieteelliset kirjastot ja arkistot käsittelevät henkilötietoja nimenomaan akateemisen ilmaisun tarkoituksia varten. Kirjastolaitos luo ylipäättään edellytyksiä taiteellisen ja kirjallisen ilmaisun harjoittamiselle.

Kulttuuriperintöorganisaatiot hallinnoivat myös laajoja kuva- ja lehtiarkistoja. Nämä tarjoavat kansalaisille viestinnän markkinoita täydentävän väylän informaatioon ja toteuttavat täysin samoja yhteiskunnallisia tehtäviä kuin journalismi.

Olisikin tärkeää, että uudessa kansallisessa tietosuojalaissa tai ainakin sitä koskevassa hallituksen esityksessä tuotaisiin selkeästi ilmi se, että tieteelliset kirjastot käsittelevät henkilötietoja asetuksen artiklassa 85 ja tätä täsmentävän kansallisen tietosuojalain 27 §:ssä lueteltuihin tarkoituksiin.

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suojaustoimista

Pidämme tärkeänä sitä, että yksittäisellä rekisteröidyllä on tieto siitä, mitä tietoja hänestä käsitellään ja myös oikeus korjata itseään koskevat virheelliset tiedot.

Tämä ei kuitenkaan saisi vaarantaa kulttuuriperintöorganisaatioiden perustehtäviä, esim. artiklan 17 oikeus tietojen poistamiseen ("oikeus tulla unohdetuksi"). Arviomme mukaan saman artiklan kohta 3 sulkee kuitenkin pois sen soveltamisen kirjastoihin.

Muilta osin pidämme lakiluonnoksen 31 §:ssä lueteltuja poikkeuksia riittävän laajoina.

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

Lakiluonnoksen kohdat (31-33) jotka koskevat henkilötietojen käsittelyä tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia varten ovat oikean suuntaisia mutta edellyttävät vielä jatkotyöstämistä. Jatkotyössä tulisi ottaa tarkkaan huomioon yliopistojen ja kulttuuriperintöorganisaatioiden näkemykset.

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

Työryhmä esittää, että rikosoikeudellisen vastuun tulisi tulla kyseeseen vain tilanteissa, joissa lainvastainen henkilötietojen käsittely ei olisi asetuksen nojalla hallinnollisten sakkojen piirissä. Linjaus on kannatettava.

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

Työryhmän mietintö on monin pakkoin aukollinen eikä muun muassa lainkaan mainitse kirjastoja. Tietosuojalakia koskevaa esitystä olisi näiltä osin jatkotyön kuluessa täsmennettävä. Tämä on tärkeää jo sen vuoksi, että asetus mahdollistaa ankarat sanktiot joita voidaan mahdollisesti asettaa myös julkisille toimijoille. Epäselvässä oikeustilanteessa jo pelkkä sanktioiden uhka johtaa helposti ylivarovaisuuteen, erityisesti nyt kun nykyisestä tietosuojalautakunnan ennakkolupakäytännöstä tullaan luopumaan. Tämä rajoittaisi tiedon liikkuvuutta ja kaventaisi vapaan tutkimuksen mahdollisuuksia.

Heikkinen Pekka
Kansalliskirjasto - Kirjaston lakimies